

Səkkizinci Yeddidəndir — Bir Nömrə

Millerin İki Romanı

Jeff Pippenger

2023-09-13

Uilyam Miller öz peyğəmbərlik xəbərini iki viranedici gücün çərçivəsi üzərində əsaslandırıdı; o, bunları düzgün olaraq bütperəst Roma və papalığ Roması kimi müəyyənləşdirmişdi.

“William Miller öz hermenevtikasını tətbiq edərkən müxtəlif apokaliptik parçalar içində Allahın xalqı ilə onların düşmənləri arasında təkrarlanan bir mübahisə mövzusunı müşahidə etdi. O, əsrlər boyu Allahın xalqını təqib edən qüvvələri təhlil edərkən iki iyrənclik anlayışını inkişaf etdirdi; bunlar belə müəyyən edilirdi: bütperəstlik (birinci iyrənclik) kilsədən kənarda olan təqibçi qüvvəni simvolizə edir, papalığ isə (ikinci iyrənclik) kilsə daxilindəki təqibçi hakimiyyəti təmsil edirdi. Məhz iki iyrənclik motivi onun sonrakı peyğəmbərlik şərhlərinin əksəriyyətini səciyyələndirirdi.” P. Gerard Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission*, 22.

Adventizmin ilahiyyatçıları etiraf edirlər ki, Millerin peyğəmbərlik tətbiqinə dair çərçivəsi bütperəstliyin və papalığın iki viranə qoyan qüvvəsi idi; hərçənd onlar bunu yalnız Millerçi tarixin təhlili kimi, yoxsa ona Allah tərəfindən verilmiş bir həqiqət kimi deyil, qiymətləndirirlər.

“Allah Öz mələyini Müqəddəs Kitaba iman etməmiş bir əkinçinin ürəyinə təsir göstərmək, onu peyğəmbərlikləri araşdırmağa yönəltmək üçün göndərdi. Allahın mələkləri o seçilmiş adamı təkrar-təkrar ziyarət edirdilər ki, onun düşüncəsinə rəhbərlik etsinlər və Allahın xalqı üçün daim qaranlıq qalmış peyğəmbərlikləri onun anlayışına açsınlar. Həqiqət zəncirinin başlanğıcı ona verildi və o, halqa ardınca halqanı araşdırmağa yönəldildi; nəhayət, Allahın Kəlamına heyrat və heyranlıqla baxdı. O, orada kamil bir həqiqət zənciri gördü. Əvvəllər ilham olunmamış hesab etdiyi həmin Kəlam indi onun baxışları önündə öz gözəlliyi və izzəti ilə açıldı. O gördü ki, Müqəddəs Yazının bir hissəsi digərini izah edir və bir parça onun anlayışı üçün qapalı olduqda, Kəlamın başqa bir hissəsində onu açıqlayan şeyi tapırdı. O, Allahın müqəddəs Kəlamına sevinclə, ən dərin ehtiram və heybətlə yanaşırdı.” *Early Writings*, 230.

“Onun mələyi” Bacı Uayt tərəfindən birbaşa Cəbrail kimi müəyyən edilir.

Mələyin “Mən Allahın hüzurunda duran Cəbrayıl” sözləri onun səmavi məhkəmələrdə yüksək şərəf mövqeyi tutduğunu göstərir. O, Danielə bir xəbər gətirdiyi zaman dedi: “Bu işlərdə mənimlə birgə dayanan sənin Hökmdarın Mikayıldan [Məsihdən] başqa heç kəs yoxdur.” Daniel 10:21. Xilaskar Vəhydə Cəbrayıl haqqında belə danışır: “Onu Öz mələyi vasitəsilə qulu Yəhyaya göndərib bildirdi.” Vəhy 1:1. Mələk Yəhyaya belə dedi: “Mən səninlə və qardaşların olan peyğəmbərlərlə birgə qul yoldaşam.” Vəhy 22:9, R.V. Nə möhtəşəm fikirdir ki, Allahın Oğlundan sonra şərəf baxımından ən yüksək mövqedə duran mələk Allahın niyyətlərini günahlı insanlara açmaq üçün seçilmişdir.” *The Desire of Ages*, 99.

“Allahın Oğlundan sonra ehtiram baxımından ən yüksək mövqedə duran mələyin Allahın niyyətlərini Uilyam Millerin zehninə açmaq üçün seçilməsi” — necə də ecazkar bir fikirdir. Millerin peyğəmbərliklər haqqında “Allahın xalqı üçün həmişə qaranlıq qalmış” anlayışına təkcə Cəbrayıl deyil, cəm halda mələklər də rəhbərlik edirdi. Cəbrayıl və digər mələklər Milleri Müqəddəs Kitab boyunca ardıcıl surətdə, Yaradılışdan başlayaraq irəli apardılar. Buna görə də o, Daniel kitabının səkkizinci fəslinin on dördüncü ayəsindəki iki min üç yüz günə yönəldilməzdən xeyli əvvəl, Müqəddəs Kitabdakı ən uzun zaman peyğəmbərliyinə — Levililər iyirmi altıdakı “yeddi vaxta” (iki min beş yüz iyirmi il) yönəldildi.

“Sonra özümü duaya və Kəlamın oxunmasına həsr etdim. Bütün əvvəlcədən formalaşmış təsəvvürlərimi kənara qoymağa, Müqəddəs Yazını Müqəddəs Yazı ilə hərtərəfli müqayisə etməyə və onun tədqiqini müntəzəm və sistemli qaydada aparmağa qərar verdim. Başlanğıcı Yaradılışdan etdim və ayə-ayə oxudum; heç bir mistisizm və ya ziddiyyət barədə məni çətinlik qarşısında qoymayacaq dərəcədə ayrı-ayrı mətnlərin mənası mənim üçün açılmadıqca, daha sürətlə irəliləməyirdim. Nə zaman qaranlıq bir şeyə rast gəlsəydim, adətən onu bütün əlaqəli mətnlərlə müqayisə etmək idi; və CRUDEN-in köməyi ilə, qaranlıq hər hansı bir hissədə yer alan mühüm sözlərdən hər hansının tapıldığı Müqəddəs Yazının bütün mətnlərini araşdırırdım. Sonra hər bir sözün mətnin mövzusu üzərində özünəməxsus təsirini nəzərə almaqla, əgər mənim bu barədə baxışım Müqəddəs Kitabdakı bütün əlaqəli mətnlərlə ahəng təşkil edirdisə, o artıq mənim üçün bir çətinlik olmurdu. Bu yolla, Müqəddəs Kitabın ilk oxunuşumda təxminən iki il ərzində tədqiqini davam etdirdim və tamamilə əmin oldum ki, o, özünün öz şərhçisidir. Aşkar etdim ki, Müqəddəs Yazını tarixlə müqayisə etməklə, yerinə yetirilmiş olduqları ölçüdə bütün peyğəmbərliklər sözün həqiqi mənasında yerinə yetirilmişdir; Müqəddəs Kitabdakı bütün müxtəlif surətlər, məcazlar, məsəllər, bənzətmələr və s. ya öz bilavasitə əlaqəsində izah olunur, ya da ifadə olunduqları terminlər Kəlamın başqa hissələrində müəyyən edilir və bu cür izah edildikdə, həmin izaha uyğun olaraq sözün həqiqi mənasında anlaşılmalıdır. Beləcə qane oldum ki, Müqəddəs Kitab vəhy olunmuş həqiqətlər sistemidir; elə aydın və sadə şəkildə verilmişdir ki, “yolda gedən adam, hətta səfəhlərdən olsa belə, onda yolunu azmaz.” ...”

“Müqəddəs Yazıların daha dərinə tədqiqi nəticəsində belə bir qənaətə gəldim ki, millətlərin hökmranlığının yeddi vaxtı Yəhudilərin Menaşşenin əsir aparılması zamanı müstəqil xalq olmaqdan çıxdıqları vaxtdan başlanmalıdır; ən yaxşı xronoloqlar bunu e.ə. 677-ci ilə aid edirdilər; 2300 gün yetmiş həftə ilə başlanmışdır ki, ən yaxşı xronoloqlar bunu e.ə. 457-ci ildən tarixləndirirdilər; və Daniəldə, yeddinci fəslin on birinci ayəsində deyilən daimin götürülməsi və viran qoyan iyrəncliyin qurulması ilə başlanan 1335 gün isə bütpərəst iyrəncliliklər aradan qaldırıldıqdan sonra Papal hökmranlığının qurulmasından etibarən tarixləndirilməli idi və müraciət edə bildiyim ən mötəbər tarixçilərə görə bu, təxminən b.e. 508-ci ildən götürülməli idi. Bu peyğəmbərlik dövrlərinin hamısını, açıq-aşkar hesablanmalı olduqları hadisələr üçün ən yaxşı xronoloqlar tərəfindən göstərilmiş müxtəlif tarixlərdən hesabladıqda, onların hamısı birlikdə təxminən b.e. 1843-cü ildə başa çatmalı idi. Beləliklə, 1818-ci ildə, Müqəddəs Yazıları iki il tədqiq etməyimin sonunda, təntənəli bir nəticəyə gətirdim ki, həmin vaxtdan etibarən təxminən iyirmi beş il ərzində indiki vəziyyətimizin bütün işləri yekunlaşacaqdır...” Uilyam Millerin “Apology and Defense”, 6, 12.

İlk xatırlanma qaydası müəyyən edir ki, ilk xatırlanan şey ən böyük əhəmiyyətə malikdir və Vəhy kitabının birinci fəslinin birinci ayəsində ilk xatırlanan şey, Atanın bir xəbəri İsayə verməsi, Onun da öz növbəsində onu Öz mələyinə verməsi, bunun ardınca mələyin onu bir peyğəmbərə verməsi və həmin peyğəmbərin də onu yazıb kilsələrə göndərməsi ilə Atanın istifadə etdiyi əlaqələndirmə prosesidir. Adventizm William Millerin işini və kəşflərini rədd etdikdə, onlar təkcə öz təməllərini rədd etmədilər, həm də Milleri öz anlayışlarına gətirib çıxaran məhz həmin əlaqələndirmə prosesini rədd etdilər və sınaq vaxtı bağlanmazdan lap əvvəl açılan İsa Məsihin Vəhyini insanların anlaması üçün yeganə yol olan prosesi də rədd etdilər.

Miller belə başa düşməyə yönəldildi ki, Levililər kitabındakı yeddi vaxt e.ə. 677-ci ildə başlamışdır. Yalnız 1856-cı ildə Rəbb Hiram Edsondan istifadə edərək müəyyən etdi ki, yeddi vaxtın səpələnməsi İsrailin şimaldakı on qəbiləsinə qarşı da icra olunmuşdur. Rəbb yeddi vaxt haqqında anlayışı Millerin yeddi vaxtla bağlı təməl kəşfi ilə uyğunluq içində, lakin onun hüduqlarından xeyli kənara çıxaraq inkişaf etdirməyə çalışırdı. Lakin 1856-cı ildə Hiram Edsonun təqdim etdiyi işıq müəmmalı şəkildə sona çatdı, çünki silsilənin səkkizinci məqaləsi həmin vaxt Review and Herald jurnalının redaktoru olan James White-in bu sözləri ilə bitirdi: “Ardı var.” O, “ardı var” olmalı idi, lakin 11 sentyabr 2001-dən sonrakı dövrə qədər deyil; həmin vaxt Rəbb Öz xalqını “qədim yollara” yönəltdi və nəticədə Hiram Edsonun qələmə aldığı yarımçıq məqalələr silsiləsinə apardı.

Biz hazırda böyük məyusluqdan az sonra baş vermiş üsyana toxunuruq; yalnız bunu göstəririk ki, Miller Levililər iyirmi altının “yeddi vaxt”ına yönəldilmiş olsa da, Rəbbin məqsədi “yeddi vaxt” barədə ilkin anlayışı, bu mövzu ilə bağlı Millerin təməl anlayışından daha da irəli aparmaq idi. O, 23 oktyabr 1844-cü ildə Məsihin Ən Müqəddəs Yerə keçməsi ilə bağlı görüntünü vermək üçün daha əvvəl seçmiş olduğu həmin tarixin içindən olan eyni qulu — Hiram Edsonu — seçdi.

Buna görə də mən adventist ilahiyyatçının sözlərindən istifadə etdim ki, Millerin bütün peyğəmbərlik təbiiqləri üçün çərçivənin, Daniel kitabında “gündəlik” (bütperəstlik) kimi təqdim edilən və həmişə ya “qanunaziddlik”, ya da “iyrənclik”lə əlaqələndirilən iki viranədicə güc barədə onun anlayışı üzərində qurulduğunu etiraf edir; bunların hər ikisi papalığın viranədicə qüvvəsinin müxtəlif cəhətlərini təmsil edir. Millerin Roma qüvvələri barədə təməl anlayışı, onun təqdim etdiyi tarixdən bəri çox böyük dərəcədə artmışdır.

Allahın mələkləri, Cəbrayıl da daxil olmaqla, Milleri onun bəyan etdiyi anlayışlara yönəldilər. Həmin anlayışlara onun bəyan etdiyi peyğəmbərliklər, istifadə etdiyi Müqəddəs Kitabın təfsir qaydaları, habelə peyğəmbərlikləri düzgün şəkildə nizama salmasına imkan verən çərçivə də daxil idi. Millerə Daniel kitabında bəhs edilən iki viranədicə gücün bütperəst Roma və papalıq Roması olduğu çərçivəsi verilmişdi. Future for America əjdaha, vəhşi heyvan və yalançı peyğəmbərdən ibarət üç viranədicə güc çərçivəsinə yönəldildi.

Və mən gördüm ki, əjdahanın ağzından, vəhşinin ağzından və yalançı peyğəmbərin ağzından qurbağalara bənzər üç murdar ruh çıxdı. Çünki onlar cinlərin ruhlarıdır, möcüzələr göstərərək yer üzünün və bütün dünyanın padşahlarının yanına gedib onları Qadir Allahın o böyük gününün döyüşünə toplamaq üçün çıxırlar. Vəhy 16:13, 14.

Amerikanın çərçivəsinə dair gələcək, Millerin işi üzərində qurulmuşdur, lakin onun işinin dayandığı yerdən daha irəli gedir. Adventizm onun çərçivəsini tərk etdi və mürtəd Protestantizmin və Romanın ilahiyyatına qayıtdı. Daniel kitabında başlanmış olan eyni peyğəmbərlik xətti Vəhy kitabında davam etdirilir.

“Vəhy möhürlənmiş bir kitabdır, lakin eyni zamanda açılmış bir kitabdır. O, bu yer üzünün tarixinin son günlərində baş verəcək ecazkar hadisələri qeyd edir. Bu kitabın təlimləri müəyyəndir, mistik və anlaşılmaz deyildir. Onda Daniildə olduğu kimi eyni peyğəmbərlik xətti davam etdirilir. Allah bəzi peyğəmbərlikləri təkrar etmişdir; bununla da göstərmişdir ki, onlara əhəmiyyət verilməlidir. Rəbb böyük əhəmiyyət daşımayan şeyləri təkrar etmir.”
Manuscript Releases, cild 9, s. 8.

Miller Vəhy kitabının peyğəmbərliklərini qavraya bilmirdi, çünki Daniildə bu qədər qəti şəkildə müəyyən edilən bütperəstlik və papalıq xətti, Vəhy kitabında peyğəmbərlik tarixinin səhnəsinə çıxacaq növbəti təqibçi hakimiyyəti də əhatə edəcək şəkildə genişləndirilir.

“Bütperəstlik vasitəsilə, sonra isə Papalıq vasitəsilə Şeytan, Allahın sadıq şahidlərini yer üzündən silib atmaq cəhdi ilə uzun əsrlər boyu öz gücünü işə saldı. Bütperəstlər və papaperəstlər eyni əjdaha ruhu ilə hərəkətə gətirilirdilər. Onlar yalnız bunda fərqlənirdilər ki, Papalıq, Allaha xidmət edirmiş kimi bir görüntü yaradaraq, daha təhlükəli və daha zalım düşmən idi. Romaçılığın vasitəsilə Şeytan dünyanı əsir aldı. Allahın adını daşıyan kilsə bu aldanışın sıralarına sürükləndi və min ildən artıq bir müddət ərzində Allahın xalqı əjdahanın qəzəbi altında əzab çəkdi. Papalıq isə gücündən məhrum edilərək təqibdən əl çəkməyə məcbur ediləndə, Yəhya əjdahanın səsinə təkrar etmək və eyni zalım, küfrlü işi davam etdirmək üçün yüksələn yeni bir qüdrət gördü. Kilsəyə və Allahın qanununa qarşı müharibə aparacaq sonuncu qüdrət olan bu güc, quzuya bənzər buynuzları olan bir vəhşi heyvanla rəmzləşdirilmişdi. Ondan əvvəlki vəhşi heyvanlar dənizdən çıxmışdı, lakin bu, yerdən qalxdı; bu da rəmzləndirilən xalqın dinc yüksəlişini ifadə edir. ‘Quzuya bənzər iki buynuz’ Amerika Birləşmiş Ştatları Hökumətinin xarakterini, onun iki təməl prinsipi olan respublikaçılıq və protestantlıqda ifadə olunduğu kimi, aydın şəkildə təmsil edir. Bu prinsiplər bir xalq olaraq qüdrətimizin və rifahımızın sirridir. Amerikanın sahillərində ilk dəfə sığınacaq tapanlar, papalığın təkəbbürlü iddialarından və monarxik hakimiyyətin istibdadından azad bir ölkəyə çatdıqlarına sevinirdilər. Onlar vətəndaş və dini azadlığın geniş təməli üzərində bir hökumət qurmaq əzmində idilər.”

“Lakin peyğəmbərlik qələminin sərt cizgiləri bu dinc mənzərədə bir dəyişiklik aşkara çıxarır. Quzuya bənzər buynuzları olan vəhşi heyvan əjdahanın səsi ilə danışır və ‘onun önündə birinci vəhşi heyvanın bütün hakimiyyətini icra edir.’ Peyğəmbərlik bəyan edir ki, o, yer üzündə yaşayanlara vəhşi heyvan üçün bir surət düzəltmələrini deyəcək və ‘hamını—kiçik və böyük, varlı və kasıb, azad və qul—sağ əllərinə, yaxud alınlarına bir nişan almağa məcbur edir; və elə edir ki, vəhşi heyvanın nişanına, yaxud adına, yaxud adının sayına malik olmayandan başqa heç kəs alıb-sata bilməsin.’ Beləliklə Protestantlıq Papalığın addımları ilə gedir.” Signs of the Times, 1 noyabr 1899.

Miller üçün Vəhyin on üçüncü fəslindəki dənizdən çıxan vəhşi heyvan və yerdən çıxan vəhşi heyvan əvvəlcə bütperəst Romanı, ardınca isə papalıq Romanı təmsil edirdi. Miller həmçinin öz

çərçivəsini Vəhyin on yeddinci fəslinə tətbiq etməyə cəhd göstərdi, lakin papalığın ölümcül yarasının sağlması, Amerika Birləşmiş Ştatlarının və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının peyğəmbərlikdəki rolu ona mələklər tərəfindən verilmiş ilahi çərçivənin həddlərindən kənarda idi. Onun üçün Vəhyin on üçüncü fəslində yerdən çıxan vəhşi heyvan papalığı idi.

Miller Qaranlıq Çağlardan çıxmış olan və özlərini protestant adlandıranların əlindən Protestantizmin örtüyünü götürmək üçün istifadə olunmalı olan xəbərçi idi. Amerika Birləşmiş Ştatlarının əjdaha kimi danışacağı, respublikaçılığın demokratiyaya çevriləcəyi və mürtəd Protestantizmin mürtəd hökumətlə birləşərək papalığın surəti olan kilsə-dövlət birliyini təkrarlayacağı dövr onun günlərində hələ gələcəkdə idi. Buna görə də, o, Vəhy kitabını mələklər tərəfindən ona verilmiş ilahi çərçivəyə yerləşdirməyə cəhd etdi.

O, 1798-ci ildə Daniyel səkkiz və doqquzun Ulai çayı ilə bağlı görüntüsü möhürdən açıldıqda meydana çıxan bilik artımını anlamaq üçün seçilmişdi. Amerikaya gələcəkdə düşən vəzifə isə Daniyel kitabının ondan on ikiyə qədər olan fəsillərindəki Hiddekel çayı görüntüsünü anlamaq idi; bu görüntü 1989-cu ildə möhürdən açıldı, həmin vaxt Daniyel on bir, qırxıncı ayədə təsvir edildiyi kimi, keçmiş Sovet İttifaqını təmsil edən ölkələr papalığı və Amerika Birləşmiş Ştatları tərəfindən süpürülüb aparıldı.

Mələklər tərəfindən Future for America-ya verilmiş çərçivə, əjdahanın, vəhşi heyvanın və yalançı peyğəmbərin üçqat ittifaqı kontekstində peyğəmbərliyin müəyyənləşdirilməsi və tətbiqi əsasında qurulmuşdu.

“Danielin Allahdan aldığı nur xüsusilə bu son günlər üçün verilmişdi. Onun Ulai və Hiddekel çaylarının, Şınarın böyük çaylarının sahillərində gördüyü görüntülər indi yerinə yetmə mərhələsindədir və əvvəlcədən xəbər verilmiş bütün hadisələr tezliklə baş verəcəkdir.”
Testimonies to Ministers, 112.

Millerçilər hökmün başlanmasını elan edərək birinci və ikinci mələyin xəbərini təqdim etdilər. Amerikanın Gələcəyi üçün üçüncü mələyin xəbərini təqdim edir.

Mən əkdim, Apollos suladı; lakin artımı verən Allah oldu. Beləliklə, nə əkən bir şeydir, nə də sulayan; artımı verən isə Allahdır. İndi əkənlə sulayan birdir; hər kəs isə öz əməyinə görə öz mükafatını alacaqdır. Çünki biz Allahla birlikdə çalışanlarıq; siz Allahın əkinsiz, siz Allahın binasıınız. Mənə verilmiş Allahın lütfünə görə, müdrik bir baş inşaatçı kimi təməli qoydum, başqası isə onun üzərində tikir. Lakin hər kəs onun üzərində necə tikdiyinə diqqət etsin. Çünki qoyulmuş olandan, yəni İsa Məsihdən başqa heç kəs başqa təməl qoya bilməz. 1 Korinfililərə 3:6–11.

Üçüncü mələyin xəbərini düzgün təqdim etmək üçün siz ilk iki mələyin xəbərini də təqdim etməlisiniz; çünki bizə bildirilmişdir ki, birinci və ikinci olmadan üçüncü ola bilməz. Birinci və ikinci xəbərlər təməldir, üçüncü isə başdaşdır; lakin üçüncü xəbər heç vaxt birinci və ikinci xəbərləri inkar etməyəcək və ya onlara zidd düşməyəcəkdir. Əgər belə edərsə, o, həqiqi xəbər deyildir.

“Birinci və ikinci xəbərlər 1843 və 1844-cü illərdə verildi və biz indi üçüncü xəbərin elanının altındayıq; lakin bu üç xəbərin hamısı hələ də elan edilməlidir. Həqiqəti axtaranlara onların təkrar çatdırılması indi də əvvəl olduğu qədər vacibdir. Qələm və söz vasitəsilə biz bu elanı səsləndirməli, onların ardıcılığını və bizi üçüncü mələyin xəbərinə gətirən peyğəmbərliklərin tətbiqini göstərməliyik. Birinci və ikinci olmadan üçüncü ola bilməz. Biz bu xəbərləri nəşrlərdə və məruzələrdə dünyaya çatdırmalı, peyğəmbərlik tarixinin xətti üzrə olmuş şeyləri və olacaq şeyləri göstərməliyik.” Selected Messages, book 2, 104, 105.

Millerçi tarixinin və bizim tariximizin çox gözəl bir müşahidəsi vardır. Millerçilər başlanğıc idilər, biz isə sonuq. Onlar birinci və ikinci mələyin xəbərlərini təqdim etdilər və yaşadılar. Biz üçüncü mələyi təqdim edirik. Onların açılmış olmayan xəbəri (Ulay görüntüsü) Danielin iki fəslində, bizimki isə (Hiddekel görüntüsü) üç fəslində tapılır. Onlar birinci və ikinci vayları müəyyən etdilər və ikinci yayın yerinə yetməsinin daxilində yaşadılar. Biz üçüncü yayın yerinə yetməsinə müəyyən edir və onun daxilində yaşayırıq. Onların peyğəmbərlik tətbiqinin çərçivəsi bütperəst Roma (əjdaha) və papalıq Roması (vəhşi heyvan) idi. Bizim peyğəmbərlik tətbiqimizin çərçivəsi isə üçqat vəhşi heyvan kimi müasir Romadır.

Vəhy kitabının on yeddinci fəslində papalıq Romanın yeddindən olub səkkizinci olması xüsusiyyəti nəzərdən keçirməyə başlayarkən, təməl tarix dövründə Millerçilərin Roma haqqında nə başa düşdüklerini nəzərə almaq faydalıdır. Üçüncü mələyin əlavə nuru olacaq, lakin həmin nur heç vaxt bərqərar edilmiş həqiqətə zidd olmayacaq.

Danielin ikinci, yeddinci, səkkizinci, on birinci və on ikinci fəsilləri digər qüvvələr arasında Romanı da müəyyən edir. Biz 1798-ci ildən əvvəl Romanın iki mərhələsini — bütperəst və papalıq mərhələlərini — Millerin peyğəmbərlik tətbiqləri üçün çərçivə kimi nəzərdən keçiririk. Miller və pionerlər Daniel kitabının on birinci fəslinin on dördüncü ayəsindəki “sənin xalqının quldurları” ifadəsinin Romanı təmsil etdiyini müəyyən edirlər.

Və o vaxtlarda cənub padşahına qarşı çoxları qalxacaq; sənin xalqından olan talançılar da görüntünü həyata keçirmək üçün özlərini ucaldacaqlar; lakin onlar yıxılacaqlar. Daniel 11:14.

Bu ayə daxilində nəzərə alınmalı ən azı iki mühüm məqam vardır. Ayədəki “görmə” sözü, Daniel kitabında “görmə” kimi tərcümə olunan iki ıvrit sözündən biridir. “Görmə” kimi tərcümə olunan ıvrit sözlərindən biri châzôn-dur və yuxu, yaxud peyğəmbərlik və ya görmə mənasını verir. Châzôn sözü peyğəmbərlik tarixini, yaxud bir zaman dövrünü bildirir və Daniel kitabında on dəfə işlənir və hər dəfə “görmə” kimi tərcümə olunur.

“Görmə” kimi tərcümə edilən digər ıbrani sözü mar-eh’dır və “görünüş” mənasını verir. Mar-eh’ sözü tək bir mənzərəni, zaman içində müəyyən bir anı ifadə edir. Mar-eh’ ıbrani sözü Daniel kitabında on üç dəfə keçir və altı dəfə “görmə”, dörd dəfə “siması”, iki dəfə “görünüş” və bir dəfə “xasən gözəl” kimi tərcümə olunur.

Xalqının quldurları Romanı təmsil edir və buna görə də Daniyel kitabındakı peyğəmbərlik “görümünü” müəyyən edən mövzu Romanın peyğəmbərlik mövzudur. Bu səbəbdən, Romanın peyğəmbərlik simvolu kimi əhəmiyyətini başa düşmək vacibdir.

Peyğəmbərlik məntiqi tələb edir ki, peyğəmbərlik tarixini təmsil edən “görmə” kəlməsi Vəhy kitabında müraciət edilən həmin eyni “görmə” olsun; çünki ilham Daniel ilə Vəhyin eyni kitab olduğunu, bir-birini tamamladığını, bir-birini kamilliyə yetirdiyini və Daniəldə yerləşən həmin eyni peyğəmbərlik xəttinin Vəhydə davam etdirildiyini müəyyən edir. Peyğəmbərlik Ruhunda irəli sürülən bu məqamlar artıq bu məqalələr silsiləsinə daxil edilmişdir, buna görə də onları yenidən daxil etməyəcəyəm. Daha bir məqam əlavə edəcəyəm ki, onu da artıq Sister White-dan daxil etmişik. Həmin məqam budur ki, Müqəddəs Kitabın bütün kitabları Vəhy kitabında qovuşur və orada sona çatır. Daniəldə tapılan və Romanın peyğəmbərlik mövzusu ilə təsbit olunan peyğəmbərlik tarixinin “görməsi” (châzôn), Müqəddəs Kitab boyunca peyğəmbərlik tarixinin görməsini təmsil edir. Müqəddəs Kitabın bütün kitabları Vəhy kitabında qovuşur və orada sona çatır və Allah Öz-Özü ilə heç vaxt ziddiyyət təşkil etmir. Heç vaxt! Əgər Onun bunu etdiyini düşünürsünüzsə, deməli, nəyisə yanlış başa düşürsünüz. Eyni həmin ıvrit sözü (châzôn) Süleymanın Məsəlləri kitabında da “görmə” kimi tərcümə edilmişdir.

Vəhy olmayan yerdə xalq həlak olar; lakin qanunu saxlayan nə bəxtiyardır! Süleymanın Məsəlləri 29:18.

Ayə ilə bağlı nəzərə alınmalı olan birinci məqam budur. Əgər Romanı yanlış anlasaq, onda peyğəmbərlik tarixinin görüntüsünü müəyyən edə bilmərik. Bu həqiqət, mahiyyət etibarilə, tarix boyu Romanın peyğəmbərlik mövzusunu məhv etmək üçün saxta ilahiyyəti ortaya atan yezuitlərin və başqalarının söylərini müəyyənləşdirir. Romanın əsaslı anlayışını nəzərdən keçirərkən bunu yadda saxlamalıyıq.

“Sözün dərkində çaşqınlığa düşənlər, antixristin mənasını görməyənlər, şübhəsiz ki, özlərini antixristin tərəfində qoyacaqlar. İndi bizim dünya ilə uzlaşmağımızın zamanı deyildir. Daniel öz payında və öz yerində durur. Danielin və Yəhyanın peyğəmbərlikləri anlaşılmalıdır. Onlar bir-birini izah edir. Onlar dünyaya hər kəsin anlamalı olduğu həqiqətləri verir. Bu peyğəmbərliklər dünyada şahidlik olmalıdır. Bu son günlərdə onların yerinə yetməsi vasitəsilə, onlar özlərini izah edəcəklər.” Kress Collection, 105.

Əgər antixristin (Romanın) mənasını görməkdə aciz qalsanız, Romaya qoşulacaqsınız; və bu xəbərdarlıq Daniel və Vəhy kitablarını başa düşə bilmək və ya başa düşə bilməmək kontekstində verilir. Millerçilər Adventizmin əsas anlayışını Romanı müəyyən etmələri üzərində qurdular. Onlar başa düşürdülər ki, Roma iki viranedicici qüvvə ilə təmsil olunur, hər ikisinin Romanın mərhələləri olduğunu anlayırdılar, lakin tarixin elə bir məqamında deyildilər ki, Romanı Vəhy kitabında təmsil olunduğu kimi üçqat birlik olaraq görə bilsinlər. Buna görə də Daniel Millerçilərlə təmsil olunan təməldir, Vəhy isə Future for America ilə təmsil olunan başdaşdır. Daniel on birinci fəslin on dördüncü ayəsindən bizim müəyyən etmək istədiyimiz başqa bir məqam da vardır.

Miller və öncülər Nebukadnetsarın yuxusundakı surətin Babil, Midiya-Fars, Yunanıstan və Roma adlı dörd padşahlığı təmsil etdiyini anlayırdılar. Onlar dördüncü padşahlıqdan o tərəfi görə bilmirdilər, çünki papalıq Romasının sadəcə Romanın ikinci mərhələsi olduğunu və buna görə də dördüncü padşahlığın 1798-ci ildə sona çatdığını anlayırdılar. Tarixin öz baxış nöqtələrindən, qalan yeganə peyğəmbərlik nişanəsi Məsihin İkinci Gəlişi idi; həmin vaxt dağdan qoparılmış qaya surətin ayaqlarına dəyəcəkdi. Millerçilər bütpərəst Roma ilə papalıq Roması arasında

peyğəmbərlik baxımından fərqləri tanıyırdılar, lakin 1798-ci ili Məsihin dönüşü ilə uyğunlaşdırmağa məcbur olduqlarından, dörd padşahlıqdan irəlini görə bilmirdilər.

“Biz elə bir zamana gəlib çatmışıq ki, Allahın müqəddəs işi dəmirlə palçıq qarışdırılmış surətin ayaqları ilə təmsil olunur. Allahın bir xalqı, seçilmiş bir xalqı vardır; onların fərasəti təqdis olunmalıdır və onlar bünövrənin üzərinə ağac, ot və saman qoymaqla müqəddəs olmayan hala düşməməlidirlər. Allahın əmrlərinə sadıq olan hər bir can görəcəkdir ki, imanımızın fərqləndirici xüsusiyyəti yeddinci günün Şənbə günüdür. Əgər hökumət Şənbə gününə Allahın əmr etdiyi kimi hörmət etsəydi, Allahın qüvvəsində dayanardı və müqəddəslərə bir dəfə əmanət edilmiş imanın müdafiəsində durardı. Lakin dövlət adamları saxta şənbəni dəstəkləyəcək və öz dini etiqadlarını papalığın bu övladının qeyd olunması ilə qarışdıraraq, onu Rəbbin təqdis edib xeyir-dua verdiyi, Öz ilə xalqı arasında min nəsil boyunca bir əlamət olaraq ayırdığı Şənbə günündən üstün tutacaqlar ki, insan onu müqəddəs saxlasın. Kilsəçiliklə dövlətçiliyin qarışdırılması dəmir və palçıqla təmsil olunur. Bu birlik kilsələrin bütün qüdrətini zəiflədir. Kilsənin dövlətin qüdrəti ilə təchiz edilməsi şər nəticələr doğuracaqdır. İnsanlar, demək olar ki, Allahın səbir və təhəmmülünün həddini keçmişlər. Onlar öz güclərini siyasətə sərf etmiş və papalıqla birləşmişlər. Lakin elə bir vaxt gələcək ki, Allah Öz qanununu etibarsız edənləri cəzalandıracaq və onların pis əməli öz başlarına qayıdacaqdır.” Seventh-day Adventist Bible Commentary, cild 4, 1168.

Vəhyin on yeddinci fəslə Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyindəki padşahlıqların son müəyyənləşdirilməsidir və o, yeddi padşahlığın yıxıldığını, səkkizinci padşahlığın isə müasir Romanın üçqat birliyi olduğunu müəyyən edir. Əgər Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyindəki padşahlıqlara ilk istinad Danielin ikinci fəslidirsə — və şübhəsiz ki, belədir, — onda son istinad birinci istinad vasitəsilə təsvir olunmalıdır. Danielin ikinci fəslindəki dörd padşahlıq Vəhyin on yeddinci fəslindəki səkkiz padşahlıqla necə uyğunlaşa bilər?

Buna görə də irəlilədikcə yadda saxlayaq ki, Millerçilər öz tarixlərindən o tərəfdə olan peyğəmbərlik hadisələrini görə bilmirdilər. Onların anlayıb bəyan etdikləri xəbər Məsihin İkinci Gəlişini peyğəmbərlik tarixinin növbəti işarə nöqtəsi kimi müəyyənləşdirirdi. Lakin əgər peyğəmbərlik tarixinin görüntüsünü müəyyən edən rəmz kimi Romanın başa düşülməsi, habelə Daniel kitabının ikinci fəslə, hər ikisi də Millerçilərin təməl həqiqətləridirsə, bu, Vəhy kitabının on yeddinci fəslindəki səkkiz padşahlıqla necə uzlaşa bilər?

Əgər Daniel 2-dəki surətin təməl xarakter daşıyıb-daşmadığına əmin deyilsinizsə, etməli olduğunuz yeganə şey 1843 və 1850-ci illərin pioner cədvəllərinə nəzər salmaqdır. Hər ikisinin üzərində Daniel 2-dəki surət təsvir olunmuşdur. Eyni dərəcədə əhəmiyyətli olan budur ki, Ellen White hər iki cədvəlin Allahın rəhbərliyi və Onun niyyəti ilə hazırlandığını bildirir.

“Mən gördüm ki, 1843-cü il cədvəli Rəbbin əli ilə yönəldilmişdi və ona dəyişiklik edilməməlidir; rəqəmlər Onun istədiyi kimi idi; Onun əli onların bəzisindəki bir xətanın üzərində idi və onu gizlətdi ki, Onun əli geri çəkilməyə heç kəs onu görə bilməsin.” Early Writings, 74, 75.

1850-ci il cədvəli haqqında o belə dedi:

“Mən gördüm ki, Allah Qardaş Nikols tərəfindən cədvəlin nəşrində idi. Mən gördüm ki, Müqəddəs Kitabda bu cədvəllə bağlı bir peyğəmbərlik var idi və əgər bu cədvəl Allahın xalqı üçün nəzərdə tutulubsa, əgər o, biri üçün kifayətdirsə, başqası üçün də kifayətdir; və əgər birinə daha böyük ölçüdə çəkilmiş yeni bir cədvəl lazım idisə, hamının da buna eyni dərəcədə ehtiyacı var idi.” Manuscript Releases, cild 13, 359.

Dünyada belə deyilən qədim bir məsələdə deyilir: “Səhvən çoxlu yolları var, lakin həqiqətin yalnız bir yolu vardır.” Vəhy kitabının on yeddinci fəslindəki müasir Romanın yeddindən olan səkkizinci baş olduğunu insanların dərk etməsinə mane olmaq üçün işlədilmiş bir neçə müxtəlif yanlışlıq vardır. Adventizmin ilahiyyatçıları tərəfindən istifadə edilən həmin yanlışlıqlardan biri tarix səltənətlərinin təhrif edilməsidir. Mən burada Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin səltənətlərini nəzərdə tutmuram; bunlar iki fərqli təyinatdır. Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin səltənətləri ilk dəfə Daniel kitabının ikinci fəslində zikr olunması əsasında müəyyən edilir, lakin Babilistandan əvvəl gəlmiş tarix səltənətləri də olmuşdur. Ellen White tarix səltənətlərinin kimlər olduğunu aydın şəkildə müəyyən edir, lakin Adventizmin ilahiyyatçıları ilhamlı şahidliyi görməzlikdən gəlir və tarix səltənətlərinin elə bir ardıcılığını qururlar ki, bu, Romanın həmişə səkkizinci olaraq ortaya çıxdığını və yeddindən olduğunu anlamağı qaranlıqlaşdırır. Halbuki görüntünü təsis edən məhz Romadır.

Adventizmin və mürtəd protestantlığın ilahiyyatçıları tarixin padşahlıqlarının Misir, Assuriya, Babil, Midiya-Fars, Yunanıstan, Roma və sair olduğunu irəli sürürlər. Bacı Uayt bizə bildirir ki, tarixin üçüncü bir padşahlığı vardır və onlar bunu kənarda qoymağı seçirlər. Onlar həmin padşahlığı kənarda qoyurlar, yoxsa Peyğəmbərlik Ruhunu? Hər ikisini.

Bir-birinin ardınca özlərinə ayrılmış vaxtı və məkanı tutmuş xalqların tarixi, özlərinin mənasını bilmədikləri həqiqətə fərqləndə olmadan şahidlik edərək, bizə danışır. Bu gün hər bir xalqa və hər bir fərdə Allah Öz böyük planında bir yer təyin etmişdir. Bu gün insanlar və xalqlar yanılmayan Olanın əlindəki şaqul ilə ölçülür. Hamı öz seçimi ilə öz taleyini müəyyən edir, və Allah Öz məqsədlərinin həyata keçirilməsi üçün hər şeyə hökmranlıq edir.

“Böyük MƏN OLAN Öz Kəlamında müəyyən etdiyi tarix, keçmişdəki əbədiyyətdən gələcəkdəki əbədiyyətə qədər peyğəmbərlik zəncirində halqanı halqaya birləşdirərək, bizə bu gün zamanlar axınında harada olduğumuzu və gələcək zamanda nələrin gözlənilə biləcəyini bildirir. Peyğəmbərliyin indiki vaxta qədər baş verəcəyini əvvəlcədən söylədiyi hər şey tarix səhifələrində izlənilmişdir və biz əmin ola bilərik ki, hələ gələcək olan hər şey də öz sırası ilə yerinə yetiriləcəkdir.

Bütün yer üzünə məxsus hökmranlıqların son devrilməsi həqiqət sözündə açıq şəkildə əvvəlcədən bildirilmişdir. İsrailin son padşahı üzərində Allah tərəfindən hökm elan edilərkən söylənmiş peyğəmbərlikdə belə bir xəbər verilir: “Xudavənd Rəbb belə deyir: Əmmaməni çıxar və tacı götür: ... alçaq olanı ucaldacağam, yüksək olanı isə alçalacağam. Onu alt-üst edəcəyəm, alt-üst edəcəyəm, alt-üst edəcəyəm; və haqlı sahibi gələndək o, artıq olmayacaq; onu da Mən Ona verəcəyəm.” Hezekiel 21:26, 27.

İsraildən götürülmüş tac ardıcılıqla Babil, Midiya-Fars, Yunanıstan və Roma padşahlıqlarına keçdi. Allah buyurur: “Haq sahibi Olan gələndək artıq o olmayacaq; və Mən onu Ona

verəcəyəm.”

“O vaxt yaxındadır. Bu gün zamanın əlamətləri bəyan edir ki, biz böyük və təntənəli hadisələrin astanasında dayanmışıq. Dünyamızda hər şey çalxalanma içindədir. Gözlərimizin önündə Xilaskarın Onun gəlişindən əvvəl baş verəcək hadisələr barədə peyğəmbərliyi yerinə yetməkdədir: ‘Müharibələrdən və müharibə xəbərlərindən eşidəcəksiniz.... Millət millətə, səltənət səltənətə qarşı qalxacaq; müxtəlif yerlərdə qıtlıqlar, vəbalar və zəlzələlər olacaq.’ Matta 24:6, 7.”

“İndiki zaman yaşayanların hamısı üçün son dərəcə böyük maraq doğuran bir dövrdür. Hökmdarlar və dövlət xadimləri, etimad və hakimiyyət mövqelərini tutan şəxslər, bütün təbəqələrdən düşünən kişi və qadınlar diqqətlərini ətrafımızda baş verən hadisələrə yönəlmişlər. Onlar millətlər arasında mövcud olan gərgin və narahat münasibətləri müşahidə edirlər. Hər bir yer üzünə aid ünsürü bürüyən şiddəti görürlər və dərk edirlər ki, böyük və həlledici bir hadisə baş vermək üzrədir—dünya heyrətamiz dərəcədə böyük bir böhranın astanasındadır.

“Mələklər indi çəkişmə küləklərini saxlayırlar ki, dünya üzərinə gəlməkdə olan məhvi barədə xəbərdar edilənədək onlar əsməsin; lakin bir fırtına toplanır və yer üzərinə qopmağa hazırdır; Allah Öz mələklərinə küləkləri buraxmağı əmr etdikdə isə elə bir çəkişmə mənzərəsi olacaq ki, onu heç bir qələm təsvir edə bilməz.

“Müqəddəs Kitab, yalnız Müqəddəs Kitab bu şeylərə düzgün baxış verir. Burada dünyamızın tarixindəki böyük son səhnələr, artıq öz kölgələrini öncədən salmaqda olan hadisələr açıqlanır; onların yaxınlaşmasının səsi yer üzünü lərzəyə gətirir və insan ürəklərini qorxudan təqətdən salır.” Education, 178–180.

Bu parça bizim dövrümüz üçün çox işıq daşıyır, lakin mənim diqqətə çatdırmaq istədiyim budur ki, Bacı Uayt aydın şəkildə göstərir ki, Babildən əvvəl gələn tarix səltənəti Assuriya deyil, İsrail idi. İlahiyyətçilərin istifadə etdikləri tarix səltənətləri sırasına, padşah Süleymanın hakimiyyəti dövründə bərqərar olmuş qüdrət və izzətə baxmayaraq, həmçinin Yezekel və Ellen Uayt vasitəsilə ilhamın İsrailin tacının Babilə keçdiyinə dair birbaşa şəhadətinə baxmayaraq, İsrail tarix səltənəti kimi daxil edilmir.

Əgər ilham olunmuş şərh tarix səltənətlərinə tətbiq etsək, görərik ki, İsrailin də həmin səltənətlər arasında sayılması lazımdır. İsrail, Assuriya və Misir Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin birinci səltənəti olan Babildən əvvəl gələn tarix səltənətləridir. Buna görə də “tarix”in dördüncü səltənəti Babil, beşincisi Midiya-Fars, altıncısı Yunanıstan, yeddincisi bütperəst Roma, səkkizincisi isə papalıq Roması idi; bu səltənət yeddidəndir, çünki o, bütperəst Romanın ikinci mərhələsini təmsil edir. Tarix səltənətləri ilə hesablandıqda papalıq Roması səkkizincidir və yeddidəndir.

Danielun yeddinci fəslində Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin padşahlıqları vəhşi heyvanlarla təmsil olunur. Babil, onun ardınca gələn Midiya-Fars ayısından əvvəl olan aslandır. Üçüncüsü bəbir kimi Yunanıstan idi, sonra isə “dəhşətli və qorxunc”, “dəmir dişləri” olan vəhşi heyvan kimi Roma gəldi. Danielin ikinci fəslindəki surətlə uyğunluq təşkil edən bu dəhşətli vəhşi heyvan, Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin dördüncü padşahlığı olan Romadır.

Millerçilər dördüncü padşahlığın Roma olduğunu anlayırdılar; buna görə də onlar dəhşətli heyvanın xüsusiyyətlərini də bu cür anlayır və heyvanın bütün peyğəmbərlik xüsusiyyətlərini sadəcə dördüncü padşahlığa tətbiq edirdilər. Onlar mətndə bütperəst Roma ilə papalıq Romanın arasındakı fərqi görürdülər, lakin Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyində beşinci bir padşahlığı görə bilmirdilər; çünki onlar düzgün olaraq Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyində padşahlıqların ilk xatırlanmasını öz istinad nöqtələri kimi istifadə edirdilər. Lakin mətndə iki Romanın arasındakı fərq mövcuddur ki, bu da bizə iki Romanın arasındakı fərqi iki padşahlığı təmsil edən bir fərq kimi nəzərdən keçirməyə imkan verir. Ancaq bu, bizim nəzərdən keçirdiyimiz məsələ deyildir.

Belə dedi: Dördüncü vəhşi heyvan yer üzərində olacaq dördüncü padşahlıqdır; o, bütün padşahlıqlardan fərqli olacaq, bütün yer üzünü udacaq, onu tapdalayacaq və parça-parça edəcək. Və bu padşahlıqdan çıxan on buynuz, qalxacaq on padşahdır; və onlardan sonra başqası qalxacaq; o, əvvəlkilərdən fərqli olacaq və üç padşahı ram edəcək. Və O, Haqq-Taalaya qarşı böyük sözlər söyləyəcək, Haqq-Taalanın müqəddəslərini əldən salacaq və zamanları və qanunları dəyişdirməyi düşünəcək; və bir vaxt, vaxtlar və yarım vaxta qədər onlar onun əlinə veriləcək. Lakin məhkəmə qurulacaq, və onun hökmranlığını əlindən alacaqlar ki, onu sona qədər tükədir məhv etsinlər. Daniel 7:23–26.

Danielin ikinci fəslindəki dördüncü padşahlıq Romadır. On buynuz bütperəst Romanın padşahlığını təmsil edən on milləti ifadə edir və papalıq Romanın 538-ci ildə dünyaya nəzarəti ələ keçirməsindən əvvəl bu padşahlıqlardan üçü aradan qaldırılacaq, yaxud kökündən qoparılacaqdı. Sonra səkkizinci ayədə qeyd olunan, “insan gözlərinə bənzər gözləri olan və böyük sözlər danışan ağız”a malik “kiçik” “buynuz” meydana çıxacaqdı. Əgər dördüncü padşahlıqda on buynuz varsa və “kiçik buynuz”un həmin üç buynuzun yerini tutması üçün onlardan üçü aradan qaldırılırsa, onda həmin üç buynuz aradan qaldırıldıqda yeddi buynuz qalır və kiçik buynuz səkkizincidir; çünki Roma həmişə səkkizinci olaraq ortaya çıxır və o, yeddidəndir. Bu fəsildə Romanın iki mərhələsi ilə bağlı çox işıq vardır, lakin biz burada sadəcə ikinci bir şahid təqdim edirik ki, peyğəmbərlik baxımından da, tarixi baxımdan da, Roma səkkizinci olaraq ortaya çıxır və o, yeddidəndir.

Səkkizinci fəsildə yeddinci fəslin genişləndirilməsini görürük. Bu fəsil bir daha Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin padşahlıqlarını müəyyən edir, lakin birinci padşahlıq olan Babili kənarda qoyur; çünki Daniel səkkizinci fəslin vəhyini aldığı zaman Babilin sonuna çox az qalmışdı. Bu fəsildə Midiya-Fars iki buynuzu olan bir qoçla təmsil olunur. Yunanıstan isə qırılan və qırılmış buynuzun yerindən dörd buynuz çıxaran bir buynuzlu təkə ilə təmsil olunur. Sonra Yunanıstandan sonra bir “kiçik buynuz” gəlir və bir daha həmin kiçik buynuz Romanı təmsil edir. Roma Yunan imperiyasının birbaşa varisi olmasa da, bu parça kiçik buynuzu, birinci buynuz—Makedoniyalı İsgəndəri təmsil edən—qırıldıqdan sonra Yunan padşahlığında meydana çıxan dörd buynuzdan birindən çıxarmış kimi təsvir edir. Roma yunanların nəslindən deyildi, lakin o, dünyanı fəth etməyə Yunanıstan bölgəsindən başladı və bu mənada həmin dörd buynuzdan birindən çıxmış oldu.

Beləliklə, səkkizinci fəsildə yeddinci fəslə ikinci bir şahid tapırıq. Midiya-Farsın iki buynuzu vardı, Yunanıstanın bir buynuzu vardı və sonra daha dörd buynuz meydana çıxdı. Bu isə Romadan əvvəl yeddi buynuz edir, çünki kiçik buynuz Yunanıstanın dörd buynuzundan birindən çıxdı. İki üstəgəl bir üstəgəl dörd yeddiyə bərabərdir; sonra isə Roma, kiçik buynuz, səkkizincidir və o, yeddidəndir.

Qeyd etməyə dəyər ki, bu parçadakı Romanın Yunan buynuzlarından birindən çıxdığını müəyyən edən fikir, Millerin və onun əməkdaşlarının öz tarixləri boyu qarşılaşmalı olduqları ən böyük peyğəmbərlik dəlillərindən biri idi.

Həmin tarixin protestantları təkid edirdilər ki, Romanın kiçik buynuzu Roma ola bilməz, çünki peyğəmbərlik kiçik buynuzun yunanlara məxsus dörd buynuzdan birindən çıxdığını müəyyən edir. Buna görə də onlar iddia edirdilər ki, kiçik buynuz Böyük İsgəndərin ölümündən sonra onun imperiyasının bölünməsindən sonra tarix boyunca davam edən Selevki hökmdarlarından biri olan Antiox Epifandırı təmsil edirdi. Millerçi tarixində bu məsələ ilə bağlı dəlil o qədər mühüm idi ki, 1843-cü il cədvəlində Danielin kiçik buynuzun yunanlara məxsus dörd buynuzdan birindən çıxdığını gördüyünə və buna görə də onun Romanı göstərməsinin mümkün olmadığına əsaslanan protestant təliminə qarşı dəlil yer almışdı; çünki Roma Yunanıstandan törəməmişdi. Bu dəlil Daniəldə Romanın müəyyən edildiyi bütün ayələrə təsir göstərirdi. Protestant mövqeyi həmçinin Daniel on birdəki on dördüncü ayədə qeyd olunan “xalqının qarətçiləri”nin Antiox Epifan olmalı olduğunu da ehtiva edirdi. Buna görə də Millerçilər, Bacı Uaytın “Rəbbin əli ilə yönəldilmişdir və dəyişdirilməməlidir” deyə müəyyən etdiyi cədvəldə, Antiox Epifana istinad daxil etmişdilər və bununla onun nə üçün həmin dördüncü padşahlıq ola bilmədiyini göstərirdilər. Peyğəmbərlik tarixinin görüntüsünü Roma mı müəyyən edir, yoxsa Məsih doğulmazdan yüz ildən çox əvvəl ölmüş bir Selevki hökmdarı Onun çarmıxa çəkilməsi zamanı Məsihə qarşı duran gücü təmsil edirdi?

Qaldırıla biləcək sual budur: əgər Roma Yunanıstanın birbaşa varisi deyildisə, nə üçün Daniələ Roma yunan buynuzlarından birindən çıxırmış kimi göstərildi? Cavab budur ki, Romanın hakimiyyətə yüksəlişinin başlanğıcı əvvəllər yunan ərazisi olmuş həmin bölgədə baş vermişdi; lakin nə üçün peyğəmbərlik bu cür təsvir edilmişdi ki, belə bir anlaşılmazlığa yol verilsin?

Roma harada yüksəlməyə başladığını qeyd etməyin əhəmiyyətindən əlavə, ən azı bir cavab budur ki, Romanın həmişə səkkizinci olaraq ortaya çıxması və yeddindən olması sirri, Romanın Yunanıstanın ərazisi ilə əlaqələndirilməsi ilə izah olunur ki, Romanın yeddindən olması barədə sirrin əsas məğzi qorunub saxlanılsın. Bu sirr o qədər mühümdür ki, Millerçilər tarixdəki öz mövqelərindən həmin anlayışı heç vaxt dərk edə bilməzdilər. Təkcə 1843-cü il deyil, həm də 1850-ci il cədvəlindəki bütün istinadların, Məsihin əleyhinə duran qüvvənin Antiox Epifanes deyil olduğunu vurğulayan yeganə istinad istisna olmaqla, birbaşa Allahın peyğəmbərlik Kəlamında toxunulan mövzuların təsvirləri olması, həmin əlavəni cədvəl üçün çox əhəmiyyətli edir. Nə qədər kədərli ki, Adventizm öz təməllərini tərk etdikdə, bu gün onlar Daniel on birin on dördüncü ayəsinin qüvvəsinin Roma deyil, Antiox Epifanes olduğunu öyrədirlər! Onlar indi Millerçilərin o qədər qətiyyətlə qarşı çıxdıqları şeyi öyrədirlər ki, həmin mübahisəni 1843-cü il cədvəlində əks etdirmişdilər!

Tarixin padşahlıqları göstərir ki, Roma səkkizinci olaraq yüksəlir və yeddindəndir. Yeddinci fəsildə «Haqq-Təalaya qarşı böyük sözlər» danışan «kiçik buynuz» səkkizinci olaraq yüksəlir və yeddindəndir. Səkkizinci fəslin buynuzları göstərir ki, Roma səkkizinci olaraq yüksəlir və yeddindəndir.

Növbəti məqalədə biz Vəhy kitabının on yeddinci fəslində təmsil olunduğu kimi müasir Romanın necə səkkizinci olaraq ortaya çıxdığını və yeddidən olduğunu nəzərdən keçirəcəyik. Sonra Danielin ikinci fəslinə qayıdacaq və Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyində padşahlıqların ilk dəfə zikr edildiyi Daniel 2-dəki dörd padşahlığın Vəhy kitabının on yeddinci fəslindəki səkkiz padşahlıqla niyə uyğunluq təşkil etdiyini müəyyən edəcəyik.